

2007

PHILOSOPHY - I (Optional)

100059

तत्त्वज्ञान - I (वैकल्पिक)

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे, तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer *any four* of the following (10 Marks each) :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :

- (a) Why has Buddhism not accepted the notion of soul ?
बौद्ध दर्शनाने 'आत्मा' ही संकल्पना का स्वीकारलेली नाही ?
- (b) Distinguish between realism and nominalism.
यथार्थवाद आणि नामवाद ह्यामधील भेद सांगा.
- (c) Explain Anekantvād in Jainism.
जैन दर्शनातील अनेकान्तवाद स्पष्ट करा.
- (d) What is Dehātmvād of Charvāk ?
चार्वाकांचा देहात्मवाद काय आहे ?
- (e) What is perception ? What are its limits ?
प्रत्यक्ष प्रमाण म्हणजे काय ? त्याच्या मर्यादा कोणत्या ?

www.mpscmaterial.com
SECTION - A
विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What are the means of knowledge accepted by various schools of Indian Philosophy ? 10
भारतीय तत्त्वज्ञानामधील विविध दर्शनांनी कोणत्या ज्ञान साधनांचा स्वीकार केला आहे ?
- (b) What is Arthapatti and Anupalabdhi ? 15
अर्थापत्ति आणि अनुपलब्धि म्हणजे काय ?
- (c) Explain *any three* padarthās as according to Vaisheshikas. 15
वैशेशिकांच्या मतानुसार कोणत्याही तीन पदार्थांचे स्पष्टीकरण करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is meant by Anirvachaniya Khyati ? 10
अनिर्वचनीय ख्याति म्हणजे काय ?
- (b) What is indeterminate and determinate perception ? 15
निर्विकल्पक आणि सविकल्पक प्रत्यक्ष म्हणजे काय ?
- (c) What is Vivartavād ? How is it different from Pariṇāmvād ? 15
विवर्तवाद म्हणजे काय ? तो परिणामवादाहून भिन्न कसा आहे ?

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is meant by a priori and a posteriori knowledge ? Do you accept 'a priori' ? 15
Why ?
अनुभवपूर्व आणि अनुभवोत्तर ज्ञान म्हणजे काय ? 'अनुभव पूर्व ज्ञान असते' हे मत तुम्ही स्वीकाराल काय ? का ?
- (b) What is Subjective Idealism of Berkeley ? How far is it valid ? 10
बर्कले यांचा व्यक्तिगत आदर्शवाद हा काय आहे ? तो कितपत युक्त आहे ?
- (c) Explain fully Descarte's view that Thought and Extention are the two distinct 15
substances.
'विचार आणि विस्तार ही दोन भिन्न द्रव्ये आहेत' - देकार्त ह्यांच्या मताचे पूर्ण स्पष्टीकरण करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Illustrate the Square of Opposition. 10
प्रतियोग चौरस स्पष्ट करा.
- (b) Construct the truth-table for the following and taste the validity. 10
 $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$
खाली दिलेल्या युक्तिवादाची सत्यता-कोष्टकाच्या सहाय्याने सत्यता पडताळ्या.
 $[(p \supset q) \cdot p] \supset q$
- (c) What is the rule of Existential Generalization ? 10
अस्तित्वासंबंधी सामान्यीकरणाचा नियम काय आहे ?
- (d) Explain Asiddha and Svarupasiddha hetvabhasas. 10
असिद्ध आणि स्वरूपासिद्ध हेत्वाभास स्पष्ट करा.

www.mpscmaterial.com

- o O o -

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) State and explain empiricism as a theory knowledge. What are its limits ? 15
एक ज्ञान-सिध्दान्त ह्या दृष्टिकोणातून अनुभववाद म्हणजे काय ? ते सांगून तो स्पष्ट करा. त्याच्या मर्यादा कोणत्या आहेत ?
- (b) State and explain Correspondence Theory of Truth. 10
सत्यविषयक अन्वय सिध्दान्त सांगून तो स्पष्ट करा.
- (c) State and examine David Hume's Theory of causation. 15
डेव्हीड ह्यूम यांचा कारणवादाचा सिध्दान्त सांगून त्याचे परीक्षण करा.

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How according to Gilbert Ryle - 'Mind is the ghost in the machine' ? Do you agree with this view ? Why ? 15
गिल्बर्ट रॉयल ह्यांच्या मतानुसार - 'मन हे एक यंत्रामधलं भूत आहे.' तुम्हाला हा दृष्टिकोण मान्य आहे काय ? का ?
- (b) Write an essay on 'Logical Positivism'. 15
'तार्कीक प्रत्यक्षतावाद' ह्या विषयावर निबंध लिहा.
- (c) What can 'reason' do ? What are its limits ? 10
बुद्धी कोणते कार्य करू शकते ? तिच्या मर्यादा कोणत्या आहेत ?

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is Russels Theory of descriptions ? What is its significance ?
बर्ट्रँड रसेल यांच्या वर्णनपर सिध्दान्त काय आहे ? त्याचे महत्त्व काय आहे? 15
- (b) Bring out fully Strawson's concept of person.
स्ट्रॉसन यांची 'व्यक्ती' ही कल्पना पूर्णतया विशद करा. 15
- (c) What is meant by existentialism ?
'अस्तित्ववाद' म्हणजे काय ? 10

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप-प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) What is the four-fold classification of Categorical Proposition ?
केवळ विधानांची चतुर्वर्गी विधान व्यवस्था काय आहे ? 10
- (b) Give direct proof of the following :
खाली लिहिलेल्याचा थेट पुरावा द्या : 10
- $A \supset B$
 $\sim(B \cup C) / \therefore \sim A$
- (c) Explain the following rules of quantification :
खाली दिलेल्या संख्यीकरणाच्या नियमांचे स्पष्टीकरण द्या. 10
- (i) Rule of Universal Instantiation.
सार्वत्रिक उदाहरणीकरणाचा नियम
- (ii) Rule of Universal Generalization.
सार्वत्रिक सामान्यीकरण
- (d) What are the five avayavās of anumāna ?
अनुमानाचे पाच अवयव कोणते आहेत ? 10

P.T.O.